

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний посібник

Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
як навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра
за освітньою програмою «Менеджмент міжнародного бізнесу»
спеціальності 073 Менеджмент

Укладачі: А.Р. Дунська, Г.П. Жалдак, В.Ю. Бондар

Електронне мережеве навчальне видання

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2024

УДК 339.5:339.9
Д83

Укладачі: *Дунська Алла Рашидівна*, д-р екон. наук, проф.
Жалдак Ганна Петрівна, канд. екон. наук, доц.
Бондар Валерія Юріївна, PhD

Рецензент *Тульчинська С.О.*, д-р екон. наук, проф.,
зав. кафедри економіки і підприємництва, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Відповідальний редактор *Дергачова В.В.*, д-р екон. наук, проф.

*Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
(протокол № 5 від 29.02.2024 р.)
за поданням вченої ради факультету менеджменту та маркетингу
(протокол № 7 від 26.02.2024 р.)*

Д83 **Зовнішньоекономічна діяльність підприємства.** Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освіт. програмою «Менеджмент міжнародного бізнесу» спец. 073 Менеджмент / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А. Р.Дунська, Г. П. Жалдак, В. Ю. Бондар. – Електрон. текст. дані (1 файл). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – 63 с.

У навчальному посібнику визначено основні організаційно-методичні складові організації освітнього процесу з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств», зокрема окреслена мета та завдання дисципліни, наведено тематичний план. По кожній темі дисципліни представлено перелік питань, що підлягають розгляду, містяться методичні рекомендації для викладачів, що забезпечують практичні заняття щодо організації навчального процесу та порядку опрацювання питань кожної теми, наведено питання для обговорення, завдання для самостійної роботи студентів. Окремий розділ посібника містить детальний опис рейтингової системи оцінювання студентів з критеріями оцінювання по кожній складовій рейтингу.

Посібник буде корисний здобувачам вищої освіти для логічного опанування дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств».

УДК 339.5:339.9

Реєстр. № НП 23/24-359. Обсяг 3 авт. арк.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
проспект Берестейський, 37, м. Київ, 03056
<https://kpi.ua>

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5354 від 25.05.2017 р.

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ	8
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ.....	15
Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів ринкових відносин	15
Самостійна робота студентів.....	16
Тема 2. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності	16
Самостійна робота студентів.....	18
Тема 3. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	18
Самостійна робота студентів.....	19
Тема 4. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	20
Самостійна робота студентів.....	22
Тема 5. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	22
Самостійна робота студентів.....	24
Тема 6. Зовнішньоекономічні операції та угоди.....	25
Самостійна робота студентів.....	27
Тема 7. Організація зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві	28
Самостійна робота студентів.....	30
Тема 8. Організація виходу підприємства на зовнішній ринок.....	30
Самостійна робота студентів.....	32
Тема 9. Ціноутворення в зовнішньоекономічній діяльності.....	32
Самостійна робота студентів.....	34
Тема 10. Зовнішньоекономічний контракт.....	34
Самостійна робота студентів.....	36
Тема 11. Торгово-посередницькі операції на зовнішньому ринку.....	36
Самостійна робота студентів.....	38
Тема 12. Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності.....	38
Самостійна робота студентів.....	40
Тема 13. Операції міжнародної оренди.....	40
Самостійна робота студентів.....	42

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ.....	43
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	49
ВКАЗІВКИ ПРО ПОРЯДОК ВИКОРИСТАННЯ РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.....	50
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	55
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	58

ВСТУП

Сучасні економічні відносини України з зовнішнім світом знаходяться у стані переходу від старої системи організації зовнішньоекономічних зв'язків, орієнтованої, переважно, на експорт сировини, до нової, пов'язаної з пошуком шляхів ефективного експорту товарів, інтегрування у світову спільноту, зі встановленням сталих торговельних зв'язків з іншими країнами, з підвищенням ролі міжурядових організацій у досягненні колективної безпеки і, звичайно, з забезпеченням надійного захисту своїх національних інтересів в умовах швидко змінюваного зовнішнього середовища.

На сьогодні зовнішньоекономічна діяльність є одним з найважливіших напрямів розвитку економіки України. Шляхом реалізації зовнішньоторговельних операцій забезпечуються потреби країни в потрібних ресурсах: сировині, паливі, енергоносіях, фінансових та трудових ресурсах. Разом з тим зовнішньоекономічна діяльність є суттєвим джерелом надходження коштів до державного бюджету. Це обумовлює зростаючий інтерес до вивчення питань, що пов'язані із здійсненням зовнішньоекономічної діяльності.

Предметом курсу «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» є складна сукупність господарських, економічних, правових, фінансових відносин у сфері економічної діяльності між підприємствами України – суб'єктами ЗЕД на іноземними фірмами як на території України, так і за її межами, обґрунтування механізму організації, регулювання, планування та ефективного управління процесами ринкової трансформації зовнішньоекономічної діяльності підприємств України.

Об'єктом навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» є дослідження економічних відносин між суб'єктами господарювання різних країн, що виникають у процесі їх функціонування на зовнішньому ринку, зокрема у процесі формування і розподілу доходів від здійснення експортно-імпортних операцій.

Зовнішньоекономічна діяльність як функціональний напрямок науки ґрунтується на багатьох інших науках або тісно стикається з ними. Насамперед базується на законодавчих та правових основах діяльності організацій в Україні, загальних принципах управління, використовує економіко-математичні методи.

Дисципліна «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» базується на таких дисциплінах як «Міжнародні економічні відносини», «Маркетинг», «Економіка підприємства».

У свою чергу «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» є підґрунтям для викладання таких навчальних курсів, як «Міжнародна логістика», «Управління міжнародними контрактами» та багатьох інших.

Отримані в результаті вивчення дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» знання, вміння та навички надають майбутнім фахівцям можливість вирішувати конкретні питання щодо організації зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві, вибору зовнішніх привабливих ринків збуту, зовнішньоекономічного ціноутворення, укладання зовнішньоекономічних контрактів тощо.

Даний навчальний посібник спрямовано на допомогу студентам факультету менеджменту та маркетингу галузі знань 07 «Управління та адміністрування», що навчаються за спеціальністю 073 «Менеджмент» за освітньою програмою «Менеджмент міжнародного бізнесу» у засвоєнні необхідних теоретичних знань з дисципліни, набутті навичок й використанні їх на практиці. Вони містять тематичний план дисципліни, її програму, план лекцій, питання для самостійної роботи студентів, запитання для підсумкового контролю, список рекомендованої літератури.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни - надати студентам ґрунтовний теоретичний базис для розуміння законів та закономірностей здійснення зовнішньоекономічних операцій підприємств та функціонування зовнішньоекономічної діяльності в цілому, сформулювати аналітико-прикладні засади для застосування набутих теоретичних знань у практичних умовах, стимулювати критичне мислення щодо мотиваторів та демотиваторів розширення зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств.

Досягнення окресленої мети відбувається через реалізацію низки завдань, спрямованих на формування у студентів **компетентностей**, що передбачені освітньо-професійною програмою «Менеджмент міжнародного бізнесу», зокрема:

ЗК 5 - Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 13 - Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 14 - Здатність працювати у міжнародному контексті.

ФК 2 - Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

ФК 17 - Здатність аналізувати економічний, інноваційний та експортний потенціал підприємства та розробляти напрями і інструментарій їх розвитку.

Набуття зазначених компетенцій у освітньому процесі надасть можливість студентам отримати наступні **програмні результати навчання**:

ПРН 3 - Демонструвати знання теорії, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства, у тому числі підходів до управління промисловими підприємствами.

ПРН 6 - Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 7 - Виявляти навички організаційного проектування.

ПРН 8 - Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 13 - Спілкуватися в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами, в тому числі використовувати спеціальну термінологію управління та адміністрування промислових підприємств.

ПРН 15 - Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько-свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

ПРН 17 - Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

ПРН 19 - Знати сучасні концепції управління та бізнес-адміністрування.

Сукупність компетенцій та отриманих результатів навчання свідчить про формування фахових здатностей здобувача вищої освіти та рівня його підготовленості до професійної діяльності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Тиждень	Назви розділів і тем	Кількість годин				Види навчальної діяльності
		Всього	у тому числі			
			Лекції	Практичні	СРС	
1-2	Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів ринкових відносин	8	3	2	3	Дискусійний клуб, тестування (Тест 1)
	Тема . Основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності України (самостійне опрацювання)	5			5	Самостійне аналітичне дослідження з презентацією результатів
2-3	Тема 2. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності	8	3	2	3	Опитування, презентації
4-5	Тема 3. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	9	4	4	3	Розв'язання задач, командна робота тестування (Тест 2)

6	Тема 4. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	8	2	2	3	Дискусія, презентації
7-8	Тема 5. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	8	2	4	3	Розв'язання задач, тестування (Тест 3)
8-9	Тема 6. Зовнішньоекономічні операції та угоди	10	4	4	2	Ситуаційні вправи, тестування (Тест 4)
10	Тема 7. Організація зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві	7	2	2	3	Опитування, презентації
11	Тема 8. Організація виходу підприємства на зовнішній ринок	8	2	2	4	Командна робота, есе, Тестування (Тест 5)
12	Тема 9. Ціноутворення в зовнішньоекономічній діяльності	8	2	2	3	Розв'язання задач, тестування (Тест 6)
13-14	Тема 10. Зовнішньоекономічний контракт	8	4	4	3	Аналіз господарських ситуацій тестування (Тест 7)
15	Тема 11. Торгово-посередницькі операції на зовнішньому ринку	8	2	2	3	Ситуаційні вправи, тестування
16-17	Тема 12. Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності	9	4	2	3	Розв'язання задач, тестування (Тест 8)
18	Тема 13. Операції міжнародної оренди	8	2	2	3	Презентації
	Підготовка до екзамену	30	-		30	
	Всього годин	165	36	36	93	

Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів ринкових відносин

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) в системі категорій міжнародної економіки. Фактори, що стимулюють розвиток ЗЕД. Суб'єкти ЗЕД. Підходи до класифікації ЗЕД. Види ЗЕД.

Тема 2. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Система державного регулювання ЗЕД. Засоби регулювання ЗЕД. Загальні риси систем органів регулювання ЗЕД в різних країнах. Органи державного регулювання ЗЕД в Україні та їх функції. Типи зовнішньоекономічної політики.

Правове регулювання ЗЕД. Визначення груп нормативних актів, що регулюють ЗЕД в Україні.

Тема 3. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Митне регулювання. Сутність тарифу та його функції. Визначення мита в залежності від мети та функціональності, за походженням, за впливом, за напрямом руху, за способом нарахування, за принципом обмеження, за механізмом дії, за періодом застосування. Визначення митної вартості. Зміст та організація митного контролю.

Тема 4. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Система нетарифного регулювання ЗЕД. Сутність ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій. Види квот та ліцензій.

Види та функції податків у сфері ЗЕД. Порядок нарахування митних податків (мита, акцизного збору ПДВ). Особливості оподаткування в залежності від митного режиму. Порядок відшкодування ПДВ при експорті. Проблеми бюджетної заборгованості з ПДВ. Операції, що звільняються від сплати ПДВ. Єдиний збір, що стягується в пункту пропуску через митний

кордон. Відображення митних платежів у ВМД. Особливості оподаткування імпорту послуг.

Тема 5. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Валютне регулювання ЗЕД. Сутність валютних відносин та їх прояви. Валютні цінності та валютні операції. Світова та національна валютні системи. Система валютного регулювання в Україні. Економічні та адміністративні інструменти валютного регулювання. Валютний курс та його види.

Тема 6. Зовнішньоекономічні операції та угоди

Фактори, що обумовлюють різноманітність зовнішньоекономічних угод. Основні види зовнішньоекономічних угод: з купівлі-продажу, зустрічної торгівлі (бартерні, зустрічної закупівлі, рамочні, компенсаційні, про зворотну закупівлю), клірингові (валютно-фінансові, поточні, термінові, ф'ючерсні, опціони), орендні (рейтинг, хайринг, лізинг), посередницькі (агентські, доручення, комісії, консигнаційні, з перевезення, зі зберігання), інвестиційні, з переробки давальницької сировини.

Поняття експортних та імпортних операцій. Реекспорт та реімпорт. Методи здійснення експортних та імпортних операцій. Організація експортних та імпортних операцій на підприємстві.

Поняття зовнішньоторгової операції. Основні та допоміжні зовнішньоторгові операції. Зовнішньоторгові угоди: суть та класифікація

Тема 7. Організація зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві

Фактори, що впливають на визначення форми організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Види зовнішньоекономічних підрозділів. Основні типи організаційних структур для експортних та імпортних відділів, їх переваги та недоліки.

Особливості організації зовнішньоторговельних фірм. Принципи організації. Структура, завдання та юридичний характер зовнішньоторговельної фірми.

Тема 8. Організація виходу підприємства на зовнішній ринок

Передумови і мотиви виходу підприємств на зовнішні ринки. Міжнародна сегментація. Специфічні методи міжнародної сегментації. Підходи до вибору цільового ринку для ЗЕД. Стратегії пошуку закордонних ринків. Фактори привабливості закордонного ринку. Способи виходу підприємства на зовнішні ринки. Пошук та вибір партнера. Способи встановлення контактів з потенційним партнером.

Спільне підприємництво та пряме інвестування як форми виходу підприємства на зовнішній ринок.

Особливості аналізу зовнішніх ринків. Об'єкти налізу на зовнішньому ринку. Структура маркетингового дослідження зовнішнього ринку. Фактори визначення попиту на зовнішньому ринку. Методи розрахунку ємності закордонного ринку. Вивчення пропозиції на закордонному ринку. Дослідження фірм-конкурентів на зарубіжному ринку. Вивчення умов роботи на конкретному ринку: комерційної практики, умов руху товарів, правових питань. Дослідження потенційних можливостей підприємства.

Тема9. Ціноутворення в зовнішньоекономічній діяльності

Підходи до визначення експортних контрактних цін. Алгоритм визначення експортних контрактних цін на основі порівняння з цінами конкурентів. Визначення та розрахунок відповідних коефіцієнтів коригування (на базові умови поставки, на кількість товару, що виготовляється за замовленням, на термін, на технічні параметри виробів, на умови платежів при продажу товарів в кредит, на авансові платежі, на джерело визначення цін товарів-аналогів, на можливі зміни світових цін, на можливі зміни цін на

матеріали). Визначення базової експортної ціни та умови її зміни в процесі переговорів.

Тема 10. Зовнішньоекономічний контракт

Зміст зовнішньоторгового контракту. Регулювання контрактів міжнародними законодавчими актами. Вимоги до форми контракту. Визначення суб'єктів зовнішньоторгового контракту. Підготовчі роботи по підписанню контракту. Правила успішної підготовки та підписання контрактів. Джерела правового регулювання зовнішньоекономічних контрактів.

Типовий міжнародний контракт купівлі-продажу. Форми типового контракту.

Структура зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів. Обов'язкові і додаткові умови контракту. Індивідуальні та універсальні умови контракту. Типові підходи до складання зовнішньоекономічного контракту. Формулювання вступної частини. Предмет контракту. Визначення кількості товару. Методи визначення якості товару. Визначення терміну і дати поставки. Базисні умови поставки. Визначення ціни товару в контракті. Способи фіксації ціни і види цін в залежності від способу фіксації. Зміст умов платежу. Упаковка і маркірування. Здача-прийом. Умови про гарантії. Рекламації. Штрафні санкції. Форс-мажор. Арбітраж.

Тема 11. Торгово-посередницькі операції на зовнішньому ринку

Сутність торгового посередництва в зовнішньоекономічній діяльності. Торгове посередництво як економічна категорія. Нормативно-правова база забезпечення діяльності міжнародних торгових посередників. Основні принципи діяльності міжнародних посередників. Переваги та недоліки залучення посередників. Закон доцільності використання посередників. вимоги до вибору посередника.

Види посередників в зовнішній торгівлі. Класифікація посередників за критеріями: тип укладеної угоди; обсяг наданих повноважень; характер

взаємодії з принципалом. Визначення прав та винагороди посередників. Агенти, представники, брокери маклери. Посередницькі операції на основі договорів комісії (консигнації). Сутність договорів комісії і консигнації. Особливості угод комісії і чистої комісії. Схема реалізації консигнаційної угоди. Види консигнації. Особливості договору консигнації. Договір «делькредере». Обов'язки та особливості торгових агентів, агентів-повірених. Дистриб'ютори, дилери, їх місце на ринку. Прості агенти, агенти с правом «першої руки», монопольні агенти.

Сутність та функції торгово-посередницьких фірм. Типи торговельно-посередницьких фірм в залежності від характеру здійснюваних операцій. Структура та зміст посередницьких угод.

Регулювання посередницьких операцій в Україні.

Тема 12. Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності

Показники економічної ефективності експорту та імпорту, порядок їх розрахунку.

Розрахунок показників товарів виробничого призначення. Розрахунок показника економічної ефективності імпорту товарів народного споживання.

Розрахунки показників економічної ефективності за співвідношенням цін на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Оцінка ефективності з використанням системи показників.

Оцінка ефективності зовнішньоторговельних операцій в Україні

Тема 13. Операції міжнародної оренди

Сутність та особливості міжнародної оренди. Підходи до класифікації операцій міжнародної оренди.

Операції міжнародного лізингу: специфіка, функції сторін, економічні мотиви. Класифікація видів міжнародного лізингу. Порядок реалізації операцій експортного, імпортного та транзитного лізингу. Характеристика прямого та непрямого лізингу. Особливості договорів міжнародного лізингу.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів ринкових відносин

Питання до розгляду:

1. *Зовнішньоекономічна діяльність в системі категорій міжнародної економіки.*
2. *Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.*
3. *Види зовнішньоекономічної діяльності.*

Мета вивчення:

Визначити сутність зовнішньоекономічної діяльності та її місце в системі категорій міжнародної економіки, обґрунтувати фактори, що стимулюють розвиток зовнішньоекономічної діяльності. Надати характеристики суб'єктам та видам ЗЕД.

Методичні поради до вивчення теми.

Розпочати вивчення даної теми необхідно з визначення основних категорій міжнародної економіки для формування у студентів відповідного категоріального апарату, зокрема необхідно суттєво доповнити базові категорії, які вже відомі студентам з курсу «Міжнародна економіка», та визначити взаємозв'язки між відповідними категоріями.

Після розгляду сутності зовнішньоекономічної діяльності необхідно перейти до визначення факторів, що стимулюють розвиток зовнішньоекономічної діяльності і зовнішньоекономічних зв'язків в сучасній економіці.

Ґрунтуючись на чинному законодавстві необхідно визначити суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та розглянути основні види зовнішньоекономічної діяльності. Доцільно зосередити увагу студентів на те, що існує велика кількість різноманітних підходів до класифікації видів зовнішньоекономічної діяльності, навести відповідні критерії класифікації.

Питання для обговорення:

1. Що таке зовнішньоекономічна діяльність? Чим відрізняється поняття «зовнішньоекономічна діяльність» від поняття «зовнішньоекономічні зв'язки»?
2. Охарактеризуйте особливості здійснення ЗЕД до перебудови і після, зміну підходів до здійснення ЗЕД протягом останніх двох десятиліть. В чому виявляється самостійність українських підприємств в здійсненні ЗЕД на сучасному етапі?
3. Які фактори стимулюють розвиток зовнішньоекономічної діяльності?
4. Хто є суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності? Чи потрібне документарне оформлення для визначення суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності?
5. За якими класифікаційними ознаками розрізняють види зовнішньоекономічної діяльності?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.
2. Структура платіжного балансу та фактори, що його визначають.
3. Принципи зовнішньоекономічної діяльності.
4. Права суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Тема 2. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

1. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
2. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Мета вивчення:

Ознайомити студентів з різними аспектами регулювання зовнішньоекономічної діяльності, зокрема системою державного регулювання, правовим, тарифним та нетарифним регулюванням, питаннями валютного регулювання.

Методичні поради до вивчення теми.

Перше питання, що винесене для розгляду в даній темі, передбачає визначення необхідності регулювання зовнішньоекономічної діяльності, розгляд засобів, які для цього використовуються, а також вивчення структури державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Зокрема важливо не просто надати перелік функцій державних органів, що беруть участь у державному регулюванні ЗЕД, а звернути увагу на особливі їх функції. Наприклад, Кабінет міністрів України відповідає за складання платіжного балансу, а Верховна рада – ратифікує міжнародні договори, визначає перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, квотуванню, а також забороні.

Наступне питання вимагає систематизації правового поля здійснення зовнішньоекономічної діяльності. З цією метою необхідно подати класифікацію нормативно-правових актів, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність, та навести приклади по відповідним групам.

Питання для обговорення:

1. Які державні органи беруть участь у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності?
2. Назвіть функції Кабнету міністрів в регулюванні ЗЕД.
3. Хто має право займатися зовнішньоекономічною діяльністю?
4. Що таке протекціонізм?
5. Які основні нормативні акти регулюють ЗЕД після вступу України у СОТ?
6. Як вплинули євроінтеграційні тенденції на систему державного регулювання ЗЕД в Україні?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Основні напрямки реалізації зовнішньоекономічної політики України.
2. Порівняльний аналіз систем державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності у країнах світу.
3. Антидемпінгові та спеціальні розслідування як інструмент захисту внутрішнього ринку від недобросовісних імпортерів.

Тема 3. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

1. *Митне регулювання. Сутність тарифу та його функції.*
2. *Визначення мита в залежності від мети та функціональності, за походженням, за впливом, за напрямом руху, за способом нарахування, за принципом обмеження, за механізмом дії, за періодом застосування.*
3. *Визначення митної вартості. Зміст та організація митного контролю.*

Мета вивчення:

Представити класифікацію та розглянути сутність основних видів мита. Визначити алгоритм обчислення митної вартості. Дослідити особливості визначення митної вартості, ознайомити студентів сутністю та організацією митного контролю.

Методичні поради до вивчення теми.

Починаючи вивчення даної теми, варто відмітити, що таке митне регулювання, а також визначити основні функції тарифу.

Після цього студентів варто ознайомити із основні види мита, яке може бути визначено залежно від мети та функціональності, за походженням, за впливом, за напрямом руху, за способом нарахування, за принципом

обмеження, за механізмом дії, за періодом застосування.

Останнє питання теми охоплює розгляд обрахунку митної вартості, а також зміст та організацію митного контролю.

Питання для обговорення:

1. Що таке митна політика? Що складає основу митної системи країни?
2. Які виділяють види мита за напрямком руху?
3. Дайте визначення видам мита за принципом обмеження?
4. На який термін встановлюється сезонне мито?
5. За яких умов конвенційне мито може бути змінено?
6. Для чого застосовується антидемпінгове мито?
7. Опишіть порядок розрахунку митної вартості.
8. Охарактеризуйте систему управління митних органів України
9. Як реалізується стимулююча функція митного тарифу?
10. Які види митного режиму в Україні?
11. Охарактеризуйте основні митні процедури і порядок їх здійснення.
12. Чим відрізняється фактична вартість товарів від їх митної вартості?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Організація діяльності митних брокерів та митних ліцензійних складів
2. Охарактеризуйте Угоди між Україною і ЄС про асоціацію.
3. Визначте основну мету створення Всесвітньої митної організації. Які засновані робочі регіони ВМО Вам відомі.
4. Роль у міжнародному регулюванні міжнародних торгово-економічних об'єднань – НАФТА, ЄС, БРІКС, АТЕС, ЄвАзЕС.
4. Зміст та організація митного контролю.
5. Підготувати реальні приклади використання мита з метою:
 - стимулювання експорту;

- стримування імпорту;
- формування раціональної структури експорту та імпорту;
- здійснення економічного тиску на інші держави;
- надання пільг окремим країнам.

Тема 4. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

1. Система нетарифного регулювання ЗЕД.
2. Інструменти нетарифного регулювання.
3. Сутність ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій.

Види квот та ліцензій.

Мета вивчення:

Сформувати у студентів системне уявлення про зміст та види інструментів нетарифного регулювання, які використовуються у світовій практиці здійснення ЗЕД, окреслити можливості застосування ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій.

Методичні поради до вивчення теми.

Розпочати вивчення даної теми з визначення сутності нетарифного регулювання. Далі варто розказати студентам про основні засоби нетарифного регулювання (а саме: квотування та ліцензування).

Зупинитися на розгляді видів квот (глобальні; групові; індивідуальні) та видів ліцензій (генеральна, разова, відкрита). Розглянути також і антидемпінгові процедури. Визначити сутність цінової преференції. “Добровільне” обмеження експорту. Надзвичайним заходом державного обмеження зовнішньої торгівлі є економічні санкції, наприклад, торговельне ембарго (заборона державою ввозу в будь-яку країну, або вивозу з якоїсь країни товарів). Країни вводять ембарго на торгівлю з іншою країною, як правило, з

політичних мотивів. Останнім часом значного розповсюдження набуло також застосування технічних бар'єрів, що являють собою різновид адміністративного регулювання, при якому відбувається дискримінація імпортованих товарів на користь вітчизняних за допомогою введення специфічних стандартів якості, норм безпеки, стандартних обмежень.

Питання для обговорення:

1. Сутність нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі („нетарифні обмеження”).
2. З якою метою використовується квотування та ліцензування зовнішньоекономічних операцій?
3. Охарактеризуйте види квот та ліцензій.
4. Які нетарифні методи використовують для регулювання ЗЕД?
5. Поняття субсидії. Види субсидій. „Зелені”, „жовті”, „червоні” субсидії за Правилами Уругвайського раунду, відмінності між ними.
6. Експортне фінансування (кредитування), його види: коротко-, середньо- та довгострокове кредитування.
7. Сутність демпінгу. Основні форми демпінгу: спорадичний, хижацький, постійний, зворотний, взаємний.
8. Антидемпінгове мито, його риси.. Основні функції антидемпінгового мита.
9. Приховані бар'єри, їх місце в державному регулюванні зовнішньоторговельної діяльності.
10. Технічні бар'єри. Сертифікація, її місце в регулюванні зовнішньої торгівлі. Додаткові технічні обмеження.
11. Основні наслідки запровадження нетарифних бар'єрів.

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Порядок ліцензування зовнішньоекономічних операцій в Україні.
2. Податки і збори зовнішньоекономічній діяльності підприємства, як інструменти нетарифного регулювання
3. Встановлення санітарного та екологічного контролю при імпорті товарів в Україну
4. Фінансові методи регулювання ЗЕД (субсидії, кредитування, демпінг)
5. Перелік товарів, реекспорт яких з митної території України або з митної території третіх країн, потребує дозволу Міністерства економіки України
6. Проаналізувати нормативні акти в сфері тарифного та нетарифного регулювання ЗЕД.
7. Види та функції податків у сфері ЗЕД. Порядок нарахування митних податків (мита, акцизного збору ПДВ).
8. Особливості оподаткування в залежності від митного режиму.
9. Порядок відшкодування ПДВ при експорті. Особливості оподаткування імпорту послуг.
10. Чинні пільги в ЗЕД і механізм їх надання.

Тема 5. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

1. Валютне регулювання ЗЕД. Сутність валютних відносин та їх прояви.
2. Валютні цінності та валютні операції.
3. Світова та національна валютні системи.
4. Система валютного регулювання в Україні.
5. Економічні та адміністративні інструменти валютного регулювання.
6. Валютний курс та його види.

Мета вивчення:

Сформувати у студентів розуміння змісту валютного регулювання, його цілей, методів, правової основи; набуття ними вмінь і навичок аналізу проведення зовнішньоекономічних операцій згідно до вимог чинного валютного законодавства та діючого режиму валютного регулювання, а також ознайомлення з основними засадами валютної політики центрального банку.

Методичні поради до вивчення теми.

На початку вивчення даної теми донести до студентів сутність, основні принципи та інструменти валютного регулювання. З'ясувати поняття валютної цінності та валютних операцій.

Далі перейти до вивчення світової та національної валютних систем. Визначити особливості системи валютного регулювання в Україні.

Після цього перейти до розгляду економічних інструментів валютного регулювання: девальвації та ревальвації валюти, валютної інтервенції, корекції облікових ставок. Розглянути адміністративні методи валютного регулювання. Валютні обмеження та області їх застосування. Характеристика основних етапів становлення валютного регулювання в Україні після відновлення державної незалежності в 1991 р. Стан валютного регулювання та контролю за цим процесом за сучасних умов.

Закінчити тему пропонується розглядом сутності валютного курсу та аналізу його видів. Розглянути основні економічні чинники, що впливають на валютний курс. Поняття про валютний коридор. Класифікатор іноземних валют. Механізм визначення офіційного курсу гривні щодо до вільноконвертованих валют та валют з обмеженою конвертованістю. Організація в Україні торгівлі іноземною валютою та специфіка розрахунків по експортно-імпортним операціям.

Питання для обговорення:

1. Якими нормативними документами регулюються валютні операції суб'єктів ЗЕД в Україні?
2. Опишіть систему валютного регулювання.
3. Що таке валютні відносини?
4. Які методи використовуються в системі валютного регулювання?
5. Дайте визначення валюти, валютного курсу, валютного ринку. Які види валютних курсів Вам відомі?
6. Як можна класифікувати валютні операції суб'єктів ЗЕД?
7. Опишіть порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті учасників ЗЕД.
6. Назвіть суб'єктів валютного регулювання в Україні.
7. Що таке “валюта” та “валютні цінності”?
8. Які засоби використовуються для страхування валютних ризиків?
9. Охарактеризуйте об'єкти валютного регулювання.
10. Розкрийте сутність основних інструментів валютного регулювання.

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Валютні операції та валютний контроль
2. Аналіз світових валютних ринків
3. Порядок нагромадження і використання валютних коштів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 6. Зовнішньоекономічні операції та угоди

Питання до розгляду:

1. *Основні види зовнішньоекономічних операцій та угод.*
2. *Зовнішньоторгові операції та зовнішньоторгові угоди: суть та класифікація.*
3. *Алгоритм здійснення зовнішньоторгової угоди купівлі-продажу.*
4. *Організація зовнішньоторгових операцій на підприємстві.*
5. *Особливості укладання зовнішньоекономічних контрактів.*
6. *Типовий міжнародний контракт купівлі-продажу.*
7. *Структура і зміст зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів.*

Мета вивчення:

Представити класифікацію та розглянути сутність основних видів зовнішньоекономічних операцій та угод. Визначити алгоритм здійснення зовнішньоторгової угоди купівлі-продажу, організацію зовнішньоторгових операцій на підприємстві. Дослідити особливості укладання та структуру зовнішньоекономічних контрактів, ознайомити студентів з видами типових міжнародних контрактів купівлі-продажу.

Методичні поради до вивчення теми.

Починаючи вивчення даної теми, варто відмітити, що зовнішньоекономічні операції і угоди можуть бути класифіковані за різними ознаками. Для систематизації зовнішньоекономічних операцій необхідно навести основні класифікаційні ознаки.

Оскільки близько 80% операцій припадає на зовнішньоторгові операції, в наступних питаннях необхідно розглянути сутність і класифікацію зовнішньоторгових операцій, алгоритм здійснення даного виду операцій та питання організації їх здійснення на підприємствах.

Важливою складовою даної теми є вивчення документарного оформлення зовнішньоторгової операції. Викладач має сформулювати особливості

укладання зовнішньоторгового контракту виходячи із головної відмінності даного виду операції – переходу права власності на товар від продавця покупцю. Необхідно також розглянути правове забезпечення зовнішньоторгового контракту.

Окреме питання доцільно присвятити типовим формам зовнішньоторгових контрактів. При цьому необхідно чітко визначити в яких випадках може бути використана та чи інша форма.

Останнє питання теми охоплює розгляд структури зовнішньоторгового контракту виходячи із чинних нормативно-правових документів та міжнародної практики.

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення зовнішньоторгової операції і наведіть приклад. На які групи поділяють зовнішньоекономічні операції?
2. В чому полягає зміст операцій зустрічної торгівлі?
3. На які види поділяють орендні операції?
4. Наведіть приклад ре експортної та ре імпортної операції.
5. В який випадках доцільно використовувати непрямий метод здійснення зовнішньоекономічних операцій?
6. Опишіть ситуації, в який варто використовувати прямий метод здійснення зовнішньоекономічних операцій.
7. Нормативна база, що регулює здійснення експортних операцій суб'єктів ЗЕД України
8. Організація експортно-імпортних операцій
9. Особливості здійснення операцій, пов'язаних з вивезенням за кордон українським замовником давальницької сировини.
10. В чому полягає сутність зовнішньоторгової операції.
11. Чим відрізняються основні та допоміжні зовнішньоторгові операції?
12. Назвіть етапи оформлення зовнішньоторгової угоди купівлі-продажу.

13. Що таке оферта? Які бувають оферти?
14. З якою метою складаються конкурентні листи?
15. Охарактеризуйте основні групи термінів Інкотермс?
16. Що таке індент і на якому етапі оформлення угод купівлі-продажу він використовується?
17. Перелічити документи, які оформлюються на етапі забезпечення доставки і розрахунку.
18. З чого складається етап виконання замовлення продавцем?
19. Механізм здійснення бартерної (товарообмінної) операції у сфері ЗЕД.

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Рамочні угоди в Україні.
2. Правове забезпечення бартерних угод.
3. Організація клірингових угод.
4. Здійснення зовнішньоекономічних операцій з переробки давальницької сировини.
5. Ввезення на митну територію України давальницької сировини іноземного замовника.
6. Закупівля на митній території України давальницької сировини іноземним замовником за іноземну валюту.
7. Вивезення за межі митної території України давальницької сировини для використання у виготовленні готової продукції.
8. Декларування давальницької сировини (готової продукції) та обмеження на здійснення переробки давальницької сировини.
9. Механізм виконання угоди консигнації із застосуванням митних ліцензійних складів.
10. Особливості правового забезпечення укладання зовнішньоекономічних контрактів.

11. Реєстрація зовнішньоекономічних контрактів в державних установах.

Тема 7. Організація зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві

Питання до розгляду:

1. *Форми організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства.*
2. *Основні типи організаційних структур для експортних та імпорتنих відділів.*
3. *Особливості організації зовнішньоторговельних фірм.*

Мета вивчення:

Сформулювати підходи до організації зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах, розглянути організаційні форми, що доцільно застосовувати для здійснення ЗЕД.

Методичні поради до вивчення теми.

Для забезпечення ефективної організації зовнішньоторгових операцій необхідно ретельно опрацювати питання щодо ринкової кон'юнктури, дослідити хто є потенційними покупцями чи продавцями продукції на зовнішньому ринку, яким чином встановити ділові контакти з ними, провести переговори та підписати угоди. Причому необхідно чітко розуміти, що організаційні підрозділи, що відповідають за реалізацію зовнішньоторгових операцій, є складовою загальної структури підприємства і мають бути підпорядковані генеральній меті функціонування підприємства і загальній стратегії підприємства.

Існують різні організаційні форми для реалізації зовнішньоторгових операцій. Вибір адекватної форми організації зовнішньоторгових операцій залежить від таких факторів як:

- розмір фірми;
- обсяг і характер зовнішньоекономічної діяльності;

- ступінь диверсифікації і складність продукції, що випускається;
- характер продукції, що пропонується споживачам на зовнішньому ринку;
- специфіка ринків приймаючих країн і рівень конкуренції на них.

При незначному обсязі зовнішньоторгових операцій немає необхідності створювати окрему структуру для цілей зовнішньоекономічної діяльності, для здійснення зовнішньоторгових операцій доцільно використовувати торговий апарат, розрахований для роботи на внутрішньому ринку.

При збільшенні зовнішньоторгових операцій створюється спеціальний експортний або імпорتنний відділ, або відділ зовнішньоекономічної діяльності (чи зовнішньоекономічних зв'язків), в залежності від того якими операціями займається дане підприємство чи організація. Такий відділ не входить до складу внутрішнього збутового апарату, а виокремлюється в самостійний функціональний підрозділ.

Структура подібного роду відділів в більшості випадків індивідуалізована і залежить від задач, які визначені для цього відділу керівництвом організації.

Питання для обговорення:

1. Які критерії варто брати до уваги при виборі організаційної форми здійснення зовнішньоекономічної діяльності?
2. Опишіть основні складові експортного відділу.
3. Які типи організаційних структур, що використовуються для побудови експортних та імпорتنних відділів?
4. За яких умов доцільно організовувати зовнішньоекономічну діяльність за товарно-галузевим принципом?
5. Сформулюйте основні недоліки матричної структури.
6. Які функції покладаються на зовнішньоторговельну фірму?
7. За яких умов доцільно створювати зовнішньоторговельну фірму для організації експортно-імпорتنних операцій?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Розробка карти фірми, формування досьє на зарубіжного партнера.
2. Дослідити можливість ви ходу українського підприємства на закордонний ринок (для аналізу обирається будь-яке промислове підприємство та аналізуються і обґрунтовуються його потенційні можливості щодо роботи на зарубіжному ринку, а також пропонується найбільш оптимальний спосіб виходу досліджуваного підприємства на закордонний ринок).

Тема 8. Організація виходу підприємства на зовнішній ринок

Питання до розгляду:

1. Підходи до міжнародної сегментації.
2. Вибір цільового ринку для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.
3. Вид та структура збутової системи підприємства, зайнятого зовнішньоекономічною діяльністю.
4. Особливості маркетингового дослідження зовнішнього ринку.

Мета вивчення:

Визначити особливості та підходи до міжнародної сегментації, дослідити процес вибору цільового зовнішнього ринку та організації роботи на обраному зовнішньому ринку збуту, проаналізувати особливості маркетингових досліджень в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Методичні поради до вивчення теми.

При виході на зовнішній ринок виникає принципово нова ситуація, коли середовище стає більш різноманітним, збільшується число факторів, що впливає на діяльність підприємства. Тому при виході підприємства на зовнішній ринок використовують специфічні методи сегментації.

Після аналізу критеріїв сегментації зовнішнього ринку та дослідження моделі вибору зовнішнього ринку, студентів необхідно зорієнтувати на стратегії пошуку закордонних ринків збуту на основі дисперсного та концентрованого підходів, а також визначити ключові фактори привабливості зовнішнього ринку.

Наступне питання теми присвячене вивченню способів побудови діяльності на зовнішньому ринку. Виділяють три основних способи організації виходу підприємства на зовнішній ринок. При цьому ключовим питанням при формуванні ефективної збутової стратегії на зовнішньому ринку є вибір відповідного каналу розподілу.

Останнє питання теми передбачає визначення особливостей маркетингових досліджень, що здійснюються для зовнішнього ринку. Слід зазначити, що структура маркетингового дослідження для зовнішнього ринку охоплює аналіз попиту і пропозиції на зовнішньому ринку, вивчення умов роботи на конкретному ринку, а також дослідження потенційних можливостей підприємства.

Питання для обговорення:

8. В чому полягає сутність міжнародної сегментації? Які методи використовуються для міжнародного сегментування.
9. Перерахуйте фактори привабливості закордонного ринку.
10. Які стратегії використовують для вибору цільового ринку?
11. Охарактеризуйте різні способи виходу підприємства на зовнішній ринок.
12. За якими критеріями класифікуються фірми на світовому ринку?
13. Які фактори впливають на вибір партнера на світовому ринку?
14. Опишіть принципи вибору контрагента на світовому ринку.
15. Які джерела інформації по вивченню іноземних фірм становлять найбільшу практичну цінність?
- 16.3 яких складові визначають структуру маркетингового дослідження закордонного ринку?

17. Які існують методи розрахунку ємності закордонного ринку? В чому їх різниця?
18. За якими критеріями оцінюється діяльність фірм-конкурентів на зовнішньому ринку?
19. Які параметри характеризують умови роботи на зовнішньому ринку?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

3. Особливості кабінетних досліджень при вивченні закордонного ринку.
4. Збір інформації про закордонних пар нетрів та розробка довідки на фірму.
5. Характер польових досліджень на цільовому закордонному ринку.
6. Форми збутової діяльності фірми на зарубіжних ринках.
7. Стилi поведінки на міжнародному ринку.

Тема 9. Ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності

Питання до розгляду:

1. Види цін у зовнішній торгівлі.
2. Прогнозування експортної контрактної ціни.
3. Прогнозування імпоротної контрактної ціни.

Мета вивчення:

Розглянути види цін, що використовуються у зовнішній торгівлі та ознайомити з методиками розрахунку експортної та імпоротної контрактної ціни.

Методичні поради до вивчення теми.

Розпочати розгляд даної теми необхідно із систематизації основних видів цін, що використовуються в практиці зовнішньої торгівлі.

Ціноутворення у зовнішній торгівлі пов'язано з особливостями складання

зовнішньоторговельних цін, регулюючим впливом держави на ціни експортних та імпорتنих операцій. За цих умов суттєво зростає роль кон'юнктурно-цінової роботи.

Отже, наступним кроком є ознайомлення студентів з методиками, що використовуються для розрахунку експортних і імпорتنих цін. Викладач має чітко структурувати методику розрахунку цін, надати студентам інструментарій для здійснення коригування цін в залежності від умов купівлі товару.

Оскільки методики розрахунку експортних і імпорتنих цін багато в чому подібні, ознайомлення з методикою розрахунку імпоротної контрактної ціни рекомендується винести на самостійне опрацювання.

Питання для обговорення:

1. Які види цін визначають в практиці світової торгівлі?
2. Охарактеризуйте основні відмінності між ціноутворенням на внутрішньому та зовнішньому ринку.
3. Дайте визначення складовим експортної і імпоротної ціни.
4. Які фактори впливають на встановлення цін в зовнішньоекономічній діяльності?
5. Які існують підходи до визначення експортних цін?
6. З яких етапів складається алгоритм визначення експортних контрактних цін на основі порівняння з цінами конкурентів?
7. В чому полягає корегування на кількість товару, які виготовляються на замовлення?
8. Описати проведення корегування на технічні параметри та особливості його здійснення.
9. Що лежить в основі корегування на умови платежу при продажу товару в кредит?
10. Які значення і у яких випадках може мати коефіцієнт корегування на джерело визначення ціни?

11. В чому полягає розрахунок зведених цін для товарів-аналогів?
12. Чим відрізняється розрахунок експортної та імпоротної контрактної ціни за методом порівняння з цінами конкурентів?
13. Що таке конкурентний лист і для чого він використовується?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Методи ціноутворення на товари, що вже існують на ринку.
2. Методи встановлення цін при введенні нового товару на ринок або при виході на новий ринок.
3. Методи визначення діапазону цін.
4. Особливості розрахунку імпортних контрактних цін.

Тема 10. Зовнішньоекономічний контракт

Питання до розгляду:

1. *Зміст зовнішньоторгового контракту.*
2. *Типовий міжнародний контракт купівлі-продажу. Форми типового контракту.*
3. *Структура зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів.*

Мета вивчення:

Ознайомити студентів з сутністю та структурою зовнішньоекономічного контракту.

Методичні поради до вивчення теми.

Зміст зовнішньоторгового контракту. Регулювання контрактів міжнародними законодавчими актами. Вимоги до форми контракту. Визначення суб'єктів зовнішньоторгового контракту. Підготовчі роботи по

підписанню контракту. Правила успішної підготовки та підписання контрактів. Джерела правового регулювання зовнішньоекономічних контрактів.

Типовий міжнародний контракт купівлі-продажу. Форми типового контракту.

Структура зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів. Обов'язкові і додаткові умови контракту. Індивідуальні та універсальні умови контракту. Типові підходи до складання зовнішньоекономічного контракту. Формулювання вступної частини. Предмет контракту. Визначення кількості товару. Методи визначення якості товару. Визначення терміну і дати поставки. Базисні умови поставки. Визначення ціни товару в контракті. Способи фіксації ціни і види цін в залежності від способу фіксації. Зміст умов платежу. Упаковка і маркірування. Здача-прийом. Умови про гарантії. Рекламації. Штрафні санкції. Форс-мажор. Арбітраж.

Питання для обговорення:

1. В чому полягає суть та особливості оформлення зовнішньоторгового контракту?
2. Які підготовчі роботи необхідно провести при підписанні контракту?
3. Опишіть структуру зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів.
4. Як визначається предмет контракту в зовнішньоекономічній угоді купівлі-продажу?
5. Які методи використовуються для визначення якості товару в зовнішньоторгових контрактах? Наведіть приклади використання кожного метода.
6. Що таке «Базисні умови поставок»?
7. Опишіть зміст статей «Здача-прийом» та «Умови про гарантії».
8. Яку роль грають статті «Рекламації», «Штрафні санкції», «Форс-мажор» та «Арбітраж».

9. За яким критерієм статті контракту поділяють на основні та допоміжні?
10. Право якої країни застосовується до контракту купівлі-продажу?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Особливості правового забезпечення укладання зовнішньоекономічних контрактів.
2. Реєстрація зовнішньоекономічних контрактів в державних установах.
3. Форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності.
4. Акредитив: загальні положення, види та умови використання.
5. Інкасо як форма здійснення розрахунків в зовнішньоекономічних угодах купівлі-продажу.
6. Умови використання переказів, чеків та векселів з зовнішньоторгових розрахунках.

Тема 11. Торгово-посередницькі операції на зовнішньому ринку

Питання до розгляду:

1. *Сутність та характеристика торгово-посередницьких операцій на зовнішньому ринку*
2. *Види посередників в зовнішній торгівлі.*
3. *Сутність та функції торгово-посередницьких фірм.*
4. *Регулювання посередницьких операцій в Україні.*

Мета вивчення:

Ознайомити студентів з сутністю та характерними торгово-посередницьких операцій на зовнішньому ринку.

Методичні поради до вивчення теми.

Розпочати розгляд теми варто із роз'яснення студентам сутності торгового посередництва в зовнішньоекономічній діяльності, а саме розглянути: визначення торгове посередництво як економічна категорія; нормативно-правова база забезпечення діяльності міжнародних торгових посередників та основні принципи діяльності міжнародних посередників. Закінчити розгляд цього питання перевагами та недоліками залучення посередників.

Друге питання присвячено розгляду класифікацій посередників за критеріями: тип укладеної угоди; обсяг наданих повноважень; характер взаємодії з принципалом. Варто також зупинитися на визначенні прав та винагороди посередників. Розповісти студентам хто такі агенти, представники, брокери маклери. Розказати про посередницькі операції на основі договорів комісії (консигнації). Визначити сутність договорів комісії і консигнації. Особливості угод комісії і чистої комісії. Представити схема реалізації консигнаційної угоди. Розповісти про види консигнації та особливості договору консигнації. Також ознайомити студентів із договором «делькредере». Розповісти про обов'язки та особливості торгових агентів, агентів-повірених. Ознайомити із дистриб'ютори, дилери, їх місце на ринку. Прості агенти, агенти с правом «першої руки», монопольні агенти.

Розглянути третє питання, що присвячене сутності та функції торгово-посередницьких фірм. Ознайомити студентів із типами торговельно-посередницьких фірм в залежності від характеру здійснюваних операцій. Представити студентам структуру та зміст посередницьких угод.

На завершення розгляду даної теми представити особливості регулювання посередницьких операції в Україні.

Питання для обговорення:

1. Назвіть основні посередницькі операції в ЗЕД.
2. Назвіть існуючі методи збуту товарів на зовнішньому ринку. Обґрунтуйте переваги залучення посередників при здійсненні ЗЕД.

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Визначення прав та винагороди посередників.
2. Структура та зміст посередницьких угод.

Тема 12. Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

1. Показники економічної ефективності експорту та порядок їх розрахунку.
2. Підходи до визначення економічної ефективності імпорту.
3. Визначення економічної ефективності за співвідношенням цін на внутрішньому та зовнішньому ринках.
4. Оцінка ефективності з використанням системи показників.

Мета вивчення:

Ознайомити студентів з різними методиками оцінки ефективності експортних та імпортних операцій.

Методичні поради до вивчення теми.

Обчислення показників економічної ефективності експорту та імпорту можна проводити із застосуванням декількох підходів до оцінки прибутковості зовнішньоторговельної угоди. З огляду на це варто зосередити увагу на методиках оцінки ефективності за:

- показниками економічної ефективності експорту та імпорту;
- співвідношенням цін експортованих та імпортованих товарів на

внутрішньому та зовнішньому ринках;

— системою показників конкретної зовнішньоекономічної угоди.

Розпочати вивчення даної теми необхідно з розгляду показників, що застосовуються для оцінки ефективності експорту. Причому студентам необхідно роз'яснити відмінності між розрахунком ефекту від експорту та ефективності експортної операції.

При аналізі показників за якими можна оцінити ефективність імпоротної операції необхідно звернути увагу студентів на те, що імпортована продукція може бути або використана для подальшої переробки, або реалізована на ринку. В цих двох випадках використовуються різні підходи для розрахунку показників ефективності.

Останні два питання теми присвячені методикам визначення економічної ефективності за співвідношенням цін на внутрішньому та зовнішньому ринках та з використанням системи показників. Головне завдання викладача – подати матеріал структуровано, чітко, наголошуючи на взаємозв'язки між показниками. Окремо необхідно окреслити результати, які будуть отримані в результаті застосування кожної із зазначених методик.

Питання для обговорення:

1. Які основні методики використовують для обчислення показників ефективності експорту та імпорту?
2. Які показники використовують для оцінки ефективності експорту?
3. В яких випадках доцільно розраховувати показники економічної ефективності експорту і які висновки вони дозволяють зробити?
4. Для яких основних груп товарів можуть розраховуватись показники економічної ефективності імпорту?
5. Які показники ефективності імпорту розраховуються для кожної групи товарів і які висновки вони дозволяють зробити?
6. Які цикли обігу товарів передбачає методика співставлення цін експортних та імпортних товарів на внутрішньому та зовнішньому ринку? Які

показники використовують при аналізі ефективності ЗТО за цією методикою?

7. Які основні показники використовуються для аналізу ефективності ЗТО згідно методики І.Блала?
8. Як визначити максимальний рівень ціни купівлі товару?
9. Коли має проводитись попередня оцінка ефективності імпортних операцій?
10. Як розраховується сума акцизного збору, що підлягає сплаті при митному оформленні?
11. За якими формулами обчислюється сума податку на додану вартість і від чого вона залежить?
12. Як оцінити ефективність зовнішньоекономічної угоди з імпорту товарів на територію України?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Розрахунок коефіцієнту кредитного впливу.
2. Розрахунок ефективності толінгової операції.
3. Особливості оцінки товарообмінних операцій.
4. Особливості обліку зовнішньоекономічних операцій на підприємстві.

Тема 13. Операції міжнародної оренди

Питання до розгляду:

1. *Сутність операцій міжнародної оренди.*
2. *Класифікація видів міжнародного лізингу.*
3. *Сучасний стан лізингу в Україні та світі.*

Мета вивчення:

Визначити сутність операцій міжнародної оренди, розглянути класифікацію міжнародного лізингу.

Методичні поради до вивчення теми.

Вивчення даної розпочинається з обґрунтування перспективності використання оренди в сучасній практиці міжнародної комерційної діяльності. З цією метою доцільно окреслити питання щодо об'єктів міжнародної лізингової операції, учасників угоди, функцій міжнародного лізингу та правового забезпечення даного виду операцій в українській та міжнародній практиці.

В залежності від певних класифікаційних ознак розрізняють велику кількість видів лізингу, і варто зосередити увагу студентів на класифікацію видів міжнародного лізингу з урахуванням його відмінностей від лізингу національного.

Аналізуючи сучасний стан лізингу в нашій державі слід відмітити, що актуальність розвитку лізингу в Україні, включаючи формування лізингового ринку, обумовлена, перш за все, несприятливим станом парку устаткування: значна питома вага морально застарілого устаткування, низька ефективність його використання, немає забезпеченості запасними частинами. Конкретизуючи це доцільно навести актуальну статистичну інформацію щодо зношеності основних фондів, об'ємів інвестицій, об'ємів лізингового ринку в динаміці, надати інформацію щодо провідних компаній-лізингодавців. Цікаво подібну інформацію проаналізувати і по іншим країнам, регіонам.

Питання для обговорення:

13. Дайте визначення поняттю лізинг. Охарактеризуйте його основні переваги.
14. Чим відрізняється прямий лізинг від непрямого?
15. Дайте характеристику експортного та імпортного лізингу.
16. Опишіть процес укладання лізингової угоди.

17. Чи існують, на Вашу, думку інші шляхи технічного переозброєння підприємства?
18. Охарактеризуйте сучасний стан лізингу в Україні та світі.
19. Чи необхідно, на Вашу думку, розвивати лізинг в Україні?
20. Які переваги має фінансовий лізинг для лізингодавця?
21. Як класифікуються орендні операції в залежності від терміну оренди?
22. Які переваги дає інвестування в транзитний лізинг?
23. В чому полягає сутність міжнародного лізингу? На які види він підрозділяється?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Види лізингу в залежності від тривалості угоди.
2. Класифікація лізингу в залежності від способу фінансування та характеру лізингових платежів.
3. Порівняння оперативного і фінансового лізингу.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Які із перелічених методів відносяться до економічних інструментів регулювання:
 - а) нетарифне регулювання;
 - б) тарифне регулювання;
 - в) оперативне регулювання.
2. Який державний орган видає ліцензії на здійснення експортно-імпортних операцій:
 - а) Кабінет Міністрів України;
 - б) Національний банк України;
 - в) Міністерство економіки України;
 - г) Державна митна служба України.
3. Як розподіляється мито за способом нарахування?
 - а) адвалорне, специфічне, комбіноване, змішане;
 - б) внутрішнє та зовнішнє;
 - в) пряме та непряме;
 - г) пряме, внутрішнє, адвалорне.
4. Що не включається в митну вартість?
 - а) контрактна ціна;
 - б) витрати на транспортування;
 - в) комісійні митному брокеру;
 - г) митні платежі.
5. Які дані необхідно мати для визначення ємності закордонного ринку?
 - а) обсяги внутрішнього виробництва та обсяги імпорту товару;
 - б) обсяги споживання даного товару та частка видатків на даний товар у доходах однієї людини;
 - в) кількість споживачів, дохід на душу населення та частка видатків на даний товар у доходах однієї людини.
6. Для міжнародної сегментації ринку необхідно:
 - а) виділити групу споживачів, визначити розмір сегмента і його місткість і оцінити ефективність сегмента;
 - б) виділити групу споживачів, визначити місткість сегмента і оцінити ефективність здійснення зовнішньоторгової операції;

- в) виділити групу споживачів, визначити розмір сегмента і його місткість, оцінити ефективність сегмента та кількість конкурентів на даному сегменті;
 - г) виділити групу споживачів, визначити розмір сегмента, витрати споживачів на товар і оцінити ефективність сегмента.
7. Яка із перерахованих нижче видів операцій не відноситься до допоміжних ЗТО?
- а) операції по міжнародних перевезеннях;
 - б) операції по міжнародному туризму;
 - в) транспортно-експедиторські операції;
 - г) операції по страхуванню вантажів.
8. Для забезпечення товарної збалансованості поставок та платежів між двома країнами використовуються:
- а) посередницькі операції;
 - б) рамочні операції;
 - в) операції зустрічної торгівлі;
 - г) клірингові операції.
9. Яка із наведених умов міжнародного контракту «купівлі-продажу» є універсальною:
- а) Арбітраж;
 - б) Предмет контракту;
 - в) Кількість товару;
 - г) Ціна.
10. Що відноситься до адміністративних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності?
- а) оперативне регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
 - б) затвердження порядку нагромадження і використання валютних коштів при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;
 - в) система розрахунків при здійсненні експортно-імпортних операцій.
11. Обов'язковій реєстрації при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності підлягають:
- а) контракти в рамках міжнародної кооперації;
 - б) експортні контракти по українським товарам у країни ЄС;
 - в) бартерні контракти.

12. При використанні якого із видів мита застосовуються мінімальні митні ставки?
- а) преференційного;
 - б) фіскального;
 - в) протекціоністського.
13. За умови тривалої тенденції до зростання цін запроваджують:
- а) адвалорне мито;
 - б) специфічне мито;
 - в) змішане мито;
 - г) сезонне мито.
14. Контрагент має право укладати угоди на продаж товарів від свого імені, якщо між ним та принципалом підписана:
- а) комісійна угода;
 - б) агентська угода;
 - в) консигнаційна угода;
 - г) угода доручення.
15. Документ, який виписується в країні експортера консулом країни-імпортера і в якому засвідчується походження товару, це:
- а) коносамент;
 - б) консульський рахунок;
 - в) сертифікат походження;
 - г) індент.
16. Головна відмінність договору купівлі-продажу від інших видів договорів полягає в:
- а) переході права власності на товар від продавця до покупця;
 - б) відсутності переходу права власності на товар від продавця до покупця;
 - в) тимчасовому використанні покупцем товарів продавця;
 - г) спільній організації виробництва кінцевої продукції.
17. Визначить базову умову поставки, виходячи з наступних умов: експорт товару морським транспортом, витрати на доставку товару в порт, навантаження на судно, фрахт судна, страхування вантажу за рахунок продавця:
- а) CIF;
 - б) CPT;
 - в) FOB;

г) СІР.

18. Вибір зарубіжного ринку за моделлю «чотирьох фільтрів» здійснюється на основі:

- а) ранжування закордонних ринків по критерію ємності;
- б) визначення найбільш прибуткових закордонних ринків;
- в) виключення з подальшого аналізу неадекватних ринків;
- г) виділення найбільших географічно наближених ринків.

19. Недоліками стратегії концентрованого пошуку є:

- а) суттєві витрати на оцінку потенційних закордонних ринків;
- б) високі вимоги до аналітиків ринку;
- в) уповільненість одержання результатів.

20. Міжнародна торгівля – це:

- а) сукупність зовнішньої торгівлі країн світу;
- б) відносини між суб'єктами світового господарства з приводу купівлі-продажу товарів, капіталу, робочої сили, послуг;
- в) сукупність експортних-імпортних операцій окремої країни;
- г) це основна форма прояву інтернаціоналізації господарського життя.

21. На основі двох- або багатосторонньої угоди встановлюється:

- а) преференційне мито;
- б) конвенційне мито;
- в) протекціоністське мито;
- г) спеціальне мито.

22. Формування раціональної структури експорту та імпорту забезпечується за рахунок:

- а) фіскальної функції;
- б) стимулюючої функції;
- в) регулятивної функції;
- г) захисної функції.

23. Які із перерахованих нижче видів операцій не відносяться до посередницьких?

- а) компенсаційні операції;

- б) агентські операції;
- в) операції зі зберігання;
- г) комісійні операції.

24. Продаж іноземним суб'єктам та вивезення за межі країни товарів, що були раніше імпортовані на її територію – це:

- а) імпорт;
- б) реімпорт;
- в) експорт;
- г) реекспорт.

25. Що має бути відбито у розділі «Предмет контракту»?

- а) назва товару та його характеристика;
- б) кількість товару;
- в) якість товару;
- г) ціна товару.

26. Перевагами стратегії дисперсного пошуку є:

- а) значні переваги в часі при відборі закордонних ринків;
- б) швидкий і обґрунтований вибір ринку з найбільшим потенційним попитом;
- в) відсутність специфічних вимог до персоналу;
- г) широке охоплення всіх можливих закордонних ринків.

27. Визначить базову умову поставки, виходячи з наступних умов: експорт товару будь-яким транспортом, продавець передає право власності на товар на терміналі, витрати на доставки до порту та ризики, а також сплата експортних митних платежів за рахунок продавця:

- а) DAP;
- б) DAT;
- в) DDP;
- г) DDT.

28. Який державний орган видає ліцензії на здійснення експортно-імпортних операцій:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Національний банк України;
- в) Міністерство економіки України;
- г) Державна митна служба України.

29. Сукупність комерційних угод, які передбачають, поряд з закупівлею товарів, зустрічну поставку певних товарів – це:

- а) зустрічна торгівля;
- б) зворотна закупівля;
- в) зустрічна закупівля;
- г) компенсаційне узгодження.

30. Суб'єктами зовнішньоторгових операцій є:

- а) будь-яке підприємство;
- б) підприємство, що зареєстровано як суб'єкт ЗЕД;
- в) юридична особа, що зареєстрована як суб'єкт ЗЕД;
- г) фізична особа, що зареєстрована як суб'єкт ЗЕД.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Згідно навчальними планами підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування», що навчаються за спеціальністю 073 «Менеджмент», освітня програма «Менеджмент міжнародного бізнесу», в процесі викладання дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» передбачено виконання індивідуального завдання у вигляді курсової роботи.

Головним завданням курсової роботи є набуття практичних навичок підготовки та укладання зовнішньоторгової угоди з урахуванням особливостей валютно-фінансового забезпечення експортно-імпортних операцій та специфіки кредитно-розрахункових відносин в сфері зовнішньоекономічних зв'язків.

Мета курсової роботи:

Формування у студентів здатностей формування зовнішньоекономічної операції з урахуванням заданих умов, навичок практичного застосування системи Incoterms 2020, методів розрахунку цін для експортних та імпортних операцій, оцінювання ефективності розробленої зовнішньоекономічної операції.

Предмет курсової роботи:

Розробка моделі зовнішньоекономічної операції та проекту зовнішньоторгового контракту.

В ході виконання роботи необхідно враховувати сучасні соціально-економічні тенденції в суспільстві, нові підходи в економіці та системах управління народним господарством, закони та підзаконні акти, що регламентують економічний розвиток країни (діяльність окремих господарських суб'єктів, а також економіки держави в цілому) та регулюють зовнішньоекономічну діяльність в Україні та світі.

Вказівки щодо виконання курсової роботи містяться у окремому виданні.

ВКАЗІВКИ ПРО ПОРЯДОК ВИКОРИСТАННЯ РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

На першому занятті з дисципліни до студентів доводяться правила застосування рейтингової системи оцінювання їх знань.

Як правило, рейтинг з дисципліни ведеться під керівництвом лектора викладачем, який проводить практичні заняття в навчальній групі з певної дисципліни. Студенти своєчасно інформуються про всі отримані рейтингові бали.

Значення поточних рейтингів студентів з дисципліни періодично доводяться до студентів і деканатів та використовуються для коригування навчального процесу й управління навчальною діяльністю кожного студента.

Календарна атестація студентів (на 8 та 14 тижнях семестрів) з дисципліни «Зовнішньоекономічні діяльність підприємств» проводиться викладачем за значенням поточного рейтингу студента на час атестації. Якщо значення цього рейтингу не менше 50% від максимально можливого на час атестації, студент вважається задовільно атестованим. В іншому випадку в атестаційній відомості виставляється «незадовільно».

Оцінювання ґрунтується на застосування рейтингової системи оцінювання, яка передбачає систематичну роботу студентів протягом семестру і складається з наступних заходів:

1. **Тестування (max 35 балів)** – проводиться наприкінці лекції на наступному тижні після логічного завершення викладення матеріалу, 1 раз в 1-2 тижні. Протягом семестру студенти мають пройти 8 тестувань.

Тестування проводяться у дистанційному курсу на платформі MOODLE. За кожну правильну відповідь студент отримує 0,25 бали. Максимальний бал за тест варіюється залежно від кількості питань в одному тесті.

2. Командна робота (max 10 балів) – протягом семестру передбачено 2 командних проєкта з максимальною оцінкою 5 балів кожному учаснику проєкту

Ваговий бал – 5. Максимальна кількість балів за командні проєкти дорівнює $5 \text{ бали} \times 2 = 10 \text{ балів}$.

Критерії оцінювання:

5 балів – чітко викладена ідея проєкту, зміст проєкту актуальний, враховує сучасні тенденції, презентація структурована, логічна, продемонстрована командна взаємодія між учасниками,

3-4 бали – є певні неточності у змісті проєкту або у презентації, не повною мірою продемонстрована командна взаємодія

1-2 бали – неповне представлення ідеї проєкту, є суттєві зауваження до презентації та командної роботи

0 балів – ідея проєкту неактуальна, командна робота відсутня.

3. Робота на практичних заняттях (max 10 балів) – протягом семестру студенти мають брати активну участь у розв'язанні задач, що відбувається на практичних заняттях, участь в аналізі ситуаційних завдань, опитуваннях, що проводяться викладачем, дискусіях тощо.

Ваговий бал – 5. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $5 \text{ бали} \times 2 = 10 \text{ балів}$.

Критерії оцінювання:

5 балів – відповіді на основні та додаткові запитання повні, вичерпні, обґрунтовані,

3-4 бали – відповідь на основне запитання правильна, відповіді на додаткові запитання з деякими неточностями

1-2 бали – неповні або неточні відповіді на основне та додаткові запитання, студент володіє уривчастою інформацією

0 балів – відповідь на основне запитання відсутня

4. **Написання есе (max 5 балів)** – передбачено написання одного есе на дискусійну тему, пов'язану із аналізом можливостей розвитку зовнішньоекономічної діяльності і зовнішніх ринків

Критерії оцінювання:

5 балів – у есе викладена оригінальна, обґрунтована думка автора, представлене критичне мислення, що базується на засвоєному теоретичному фундаменті

3-4 бали – в цілому позиція автора обґрунтована, але є не повною мірою, відсутній зв'язок з теоретичним матеріалом

1-2 бали – автор використовує загальні шаблонні фрази, не обґрунтовуючи власну позицію

5. **Виступ з проблемною доповіддю (max 10 балів)** – кожен студент протягом семестру має виступити з однією проблемною доповіддю за темою із запропонованого переліку. За погодженням з лектором студент може запропонувати власну тему, якщо вона відповідає критерію актуальності та профілю дисципліни.

Критерії оцінювання:

10 балів – доповідь підготовлена у відповідності з темою, проблема обґрунтована і ретельно досліджена, розкриті теоретичні та практичні аспекти, доповідь містить критичний аналіз інформаційних джерел, високий рівень презентації, повні відповіді на додаткові запитання

6 – 9 балів – в доповіді містяться деякі неточності або проблема не повністю розкрита, відсутня думка студента, презентація не на належному рівні, неповні відповіді на додаткові запитання

0 – 5 балів – проблема розкрита не повністю, актуальність її необґрунтована, низький рівень презентації, студент не може відповісти на додаткові запитання і не орієнтується в проблемі

Протягом семестру студент може набрати **60 балів**.

За умови дистанційного навчання, якщо студент виконує усі складові рейтингу (п. 1-5), набирає протягом семестру бали від 36 до 60, йому може бути запропоноване виставлення оцінки «автоматом» з відповідним переведенням семестрових балів у 100-бальну шкалу.

За умови аудиторного навчання, підсумковий рейтинг студента визначається як:

$$RC = 60 + 40 = 100 \text{ балів,}$$

Де 60 балів – семестровий рейтинг;

40 балів – підсумковий іспит у письмовій формі.

Підсумковий іспит (max 40 балів) – проводиться у письмовому вигляді відповідно до розкладу після завершення аудиторного навчання.

Допуск до складання Підсумкового екзамену можливий за умови отримання студентом не менше 50% балів за п. 1-5.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації (8 тижень) студент матиме не менше ніж 18 балів (за умови, якщо на початок 8 тижня згідно з календарним планом контрольних заходів «ідеальний» студент має отримати 35 балів).

Для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації (14 тижень) студент матиме не менше ніж 30 балів (за умови, якщо на початок 8 тижня згідно з календарним планом контрольних заходів «ідеальний» студент має отримати 60 балів).

Умови допуску до іспиту

Необхідною умовою допуску до екзамену є зарахування курсової роботи, всіх експрес-контролів та презентаційної доповіді, а також стартовий рейтинг (R_c) не менше 50 % від R_c , тобто 30 балів.

Критерії екзаменаційного оцінювання:

40 – 38 балів – повні відповіді на всі питання або є окремі несуттєві розрахункові помилки в задачах;

37 – 30 балів – присутні неточності в відповідях на теоретичні запитання, є помилки в задачах

29 – 24 балів – неповні відповіді на теоретичні та практичні запитання

0 – 23 балів – неповні відповіді на теоретичні запитання, не розв'язані задачі.

Для отримання студентом відповідних оцінок його рейтингова оцінка **RD** переводиться згідно з таблицею:

$RD = r_C + r_E$	Традиційна оцінка
95...100	відмінно
85...94	дуже добре
75...84	добре
65...74	задовільно
60...64	достатньо
$RD \leq 60$	незадовільно
$r_C < 35$ або не виконані інші умови допуску до екзамену	не допущений

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Зовнішньоекономічна діяльність в системі категорій міжнародної економіки.
2. Основні фактори, що обумовлюють розвиток зовнішньоекономічної діяльності.
3. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
4. Види зовнішньоекономічної діяльності.
5. Принципи зовнішньоекономічної діяльності.
6. Теорії управління зовнішньоекономічною діяльністю.
7. Система показників зовнішньоекономічної діяльності країни.
8. Сутність та особливості зовнішньоекономічної політики.
9. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.
10. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України та їх функції.
11. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
12. Основні засоби адміністративного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
13. Особливості реєстрації суб'єктів зовнішньоекономічних відносин.
14. Особливості реєстрації зовнішньоекономічних контрактів.
15. Митне регулювання: тарифи, митна вартість, митний контроль.
16. Види мита за способом нарахування.
17. Види мита за принципом обмеження.
18. Система валютного регулювання.
19. Світова та національна валютна система.
20. Адміністративні та економічні засоби валютного регулювання.
21. Види валютних курсів за способом фіксації.
22. Ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій.
23. Поняття експортних та імпортних операцій.

24. Організація експортно-імпортних операцій.
25. Фактори привабливості закордонного ринку.
26. Стратегії пошуку закордонних ринків та методи міжнародної сегментації.
27. Способи виходу підприємства на зарубіжні ринки.
28. Особливості маркетингу на світовому ринку.
29. Сутність та основні етапи міжнародного маркетингу.
30. Методи дослідження іноземного ринку.
31. Особливості маркетингових досліджень закордонних ринків.
32. Особливості аналізу попиту та пропозиції на зовнішньому ринку.
33. Класифікація фірм, діючих на світовому ринку.
34. Вибір партнерів на світовому ринку .
35. Види зовнішньоекономічних операцій.
36. Зовнішньоторгові операції: сутність та класифікація.
37. Етапи оформлення зовнішньоторгової угоди купівлі продажу.
38. Методи розрахунку експортної контрактної ціни.
39. Види коефіцієнтів коригування базових експортних контрактних цін.
40. Суть та особливості оформлення зовнішньоторгового контракту.
41. Підготовчі роботи при підписанні контракту.
42. Типовий міжнародний контракт купівлі-продажу.
43. Структура і зміст зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів.
44. Умови визначення предмету контракту в зовнішньоекономічній угоді купівлі-продажу.
45. Методи визначення якості товару в зовнішньоторгових контрактах.
46. Обрахунок контрактної ціни.
47. Базисні умови поставок.
48. Зміст статей «Здача-прийом» та «Умови про гарантії».
49. Зміст статей «Рекламації», «Штрафні санкції», «Форс-мажор» та «Арбітраж».

50. Сутність торгового посередництва в зовнішньоекономічній діяльності.
51. Види посередників та торгово-посередницьких фірм.
52. Форми розрахунків в зовнішньоекономічній діяльності.
53. Сутність лізингових операцій та функцій лізингу.
54. Види лізингових операцій.
55. Показники економічної ефективності експорту та порядок їх розрахунку.
56. Розрахунок показників ефективності імпорту.
57. Розрахунки показників економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності за співвідношенням цін на внутрішньому та зовнішньому ринках.
58. Оцінка ефективності з використанням системи показників.
59. Оцінка ефективності зовнішньоторговельних операцій в Україні.
60. Особливості здійснення операцій, пов'язаних з вивезенням за кордон українським замовником давальницької сировини.
61. Механізм здійснення бартерної (товарообмінної) операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
62. Механізм здійснення клірингових операцій на валютному ринку.
63. Особливості управління спільними підприємствами.
64. Зовнішньоекономічна діяльність в сфері науково-технічних відносин.
65. Форми реалізації науково-технічних зв'язків на світовому ринку.
66. Зміст та умови транспортного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності та основні види транспортних перевезень.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

НОРМАТИВНІ АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.91 р. за № 959 XII. Верховна рада України. Офіц. Вид-во. К: Парлам. вид-во.
2. Закон України «Про митний тариф України» від 04.07.2020 р. за № 674-IX
Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text>
3. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21 червня 2018 року № 2473-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.
4. Закон України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції» від 17.07.97 р. за № 468/97 / Верховна рада України. Офіц. Вид-во. К: Парлам. вид-во.
5. Закон України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 22.12.1998 р. за № 331-XIV. Верховна рада України. Офіц. Вид-во. К: Парлам. вид-во.
6. Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13.10.1992 р. за № 2673-XII (зі змінами і доповненнями). Верховна рада України. Офіц. Видво. К: Парлам. вид-во.
7. Закон України «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності» від 23.12.1998 р. за № 5061-VI. Верховна рада України. Офіц. Видво. К: Парлам. вид-во.
8. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. за № 93/96-ВР (зі змінами і доповненнями). Верховна рада України. Офіц. Вид-во. К: Парлам. вид-во.
9. Закон України «Про торгово-промислові палати в Україні» від 02.12.1997 р. за № 671/97. Верховна рада України. Офіц. Вид-во. К: Парлам. вид-во.

10. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.91. за №1560-XII. Верховна рада України. Офіц. Вид-во. К: Парлам. вид-во.
11. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. Верховна рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
12. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 4 лютого 2021 року № 1201-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>.
13. Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991 за № 1956-XII. Верховна рада України. Офіц. Видво. К: Парлам. вид-во.
14. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 р. за № 2121-III. Верховна рада України. Офіц. Вид-во. К: Парлам. вид-во. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
15. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 року № 222-VIII . <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
16. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
17. Господарський кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. N 18. N 19-20. N 21-22. ст.144. зі змінами.
18. Конвенція УНІДРУА «Про міжнародний фінансовий лізинг» від 28.05.1988. набрав чинності в Україні від 01.07.2007 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
19. «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті». Постанова Кабінету Міністрів та Національного банку України від 21 червня 1995 р. № 444.
20. Про затвердження Положення про валютний нагляд: Постанова НБУ від 03.01.2019 №13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013500-19#Text>

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник. – 5-те вид., перероб. та допов. ; Університет ДФС України. Ірпінь : 2019. 410 с. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4007/1/2830_IR.pdf
2. Дунська А.Р. Зовнішньоекономічна діяльність: теорія і практика. Навчальний посібник./ А.Р. Дунська. – К. Кондор, 2013. – 688 с.
3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Зовнішньоекономічна діяльність-3 : навч. посібн. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. К. : Центр учбової літератури, 2018. 356 с.
4. Хрупович С. Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навчальний посібник. Тернопіль : ТНТУ, 2017. 137 с. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/22432/5/Navch_Posibnyk-ZED_2017.pdf
5. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон : навч. посібник. 6-те вид., перероб. та доп. / За ред. Ю. Г. Козака. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 290 с.
6. Маслак О.О. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник Л. : Новий Світ, 2016. 352 с.
7. Бестужева С.В. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посібник. Харків : ХНЕУ, 2010. 212 с.
8. Чернишова Л.О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : Практикум. Харьков : Видавництво «Форт», 2017. 238 с. URL: http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1880/1/1_%D0%9D%D0%B0%D0%B2_%D0%BF%D0%BE%D1%81_%D0%97%D0%95%D0%94%D0%9F_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC.pdf

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Багрова І.В., Редіна Н.І., Власюк В.Є., Гетьман О.О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. екон. спец. Д. : ДДФЕІ. 2002. 585 с.
2. Васюренко В. О. Фінансове регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств: теоретичне узагальнення та прикладний аналіз: монографія. Х.: ХНЕУ. 2012. 99 с.
3. Вічевич А.М., Максимець О.В. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. Л. : Афіша. 2004. 140 с.
4. Гамов М. С. Регіональна конкурентоспроможність економіки України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНТУ. 2011. 292 с.
5. Глобалізація світового господарства: геопросторовий вимір : монографія. К. : Київ. ун-т. 2010. 160 с.
6. Глуха Г. Я. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: зб. завдань для самост. роботи і контролю знань. Д.: 2012. 79 с.
7. Дідківський М.І Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посібник. К.: Знання. 2006. 462 с.
8. Економічна безпека. За ред. О. М. Джужи. К. : Прав. єдність. 2010. 368 с.
9. Загородній А.Г. Зовнішньоекономічна діяльність: Термінологічний словник К.: Кондор. 2007. 168 с.
10. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. 3 заг. ред. В. О. Новак. К.: Кондор. 2012. 493 с.
11. Івченко О. Передумови зовнішньоекономічної діяльності України як суверенної держави. К. : Знання. 2000. 54 с.
12. Каніщенко О.Л. Міжнародний маркетинг: Теорія і господарські ситуації: Навч. посібн. 2-ге вид., переробл. К.: ІВЦ «Видавництво Політехніка». 2004. 152 с.
13. Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Центр видавничої літератури. 2006. 792 с.

- 14.Козик В.В. Міжнародні економічні відносини: Навчальний посібник. К.: Знання. 2008. 406 с.
- 15.Козик В.В., Панкова Л.А., Карп'як Я.С., Григор'єв О.Ю., Босак А.О. Зовнішньоекономічні операції і контракти: Навч. посібн.-2-ге вид., перероб. І доп. К.: Центр навчальної літератури. 2004. 608 с.
- 16.Коломієць І.Ф. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства в процесі його інтернаціоналізації. 2004. 246 с.
- 17.Лубенченко О. Е. Методологія управління зовнішньоекономічною діяльністю промислових підприємств в умовах інноваційно-інвестиційної економіки: монографія. Лисичанськ: ДонДТУ. 2016. 243 с.
- 18.Мазаракі А. А., Юхименко В. В., Сєрова Л. П., Гребельник О. П., Ліпіхіна Т. Д. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні: Навч. посіб. К. : КНИГА. 2003. 272 с.
- 19.Національна економіка : навч. посіб. За ред. Л. С. Шевченко. Х. 2011. 182 с.
- 20.Омельченко А. В. Забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України (організаційно-правові засади). *Адвокат*. 2011. № 9. С. 17–21.
- 21.Осика С.Г., Пятницький В.Т. Світова організація торгівлі: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2.вид., перероб. і доп. К. : К.І.С. 2004. 516 с.
- 22.Підприємництво і зовнішньоекономічна діяльність: можливості і ризики України: монографія. За наук. ред. проф. М. А. Йохни. Хмельницький: ХНУ. 2013. 347 с.
- 23.Регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. За ред. І.І. Дахна. К.: Центр учбової літератури. 2009. 472 с.
- 24.Сухарський В.С., Сухарський В.В., Охота В.І. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: теорія, методологія, практика.: Навч.. Посіб. (курс лекцій). Тернопіль: Астон. 2005. 464 с.
- 25.Ткаченко О. Особливості формування системи державного управління зовнішньоекономічною діяльністю в умовах розвитку міжнародних інтеграційних процесів. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2011. № 4. С. 168–175.

- 26.Тюріна Н.М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури. 2013. 408 с.
- 27.Школьний Є. Поняття зовнішньоекономічної діяльності за законодавством України та країн СНД. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 5. С. 65–68.
- 28.Юшина С. І. Сучасні стан та деякі колізії правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 1. С. 54–58.
- 29.Яковлев Ю.П. Міжнародна торгівля. Практикум: Навч. посіб. для студ . вищ. навч. закл. К.: Кондор. 2008. 380 с.